INSTYTUT BADAŃ EDUKACYJNYCH
Państwowy Instytut Badawczy

Protokół z VI posiedzenia
Rady ds. monitorowania wdrażania reformy oświaty
im. Komisji Edukacji Narodowej
3 lipca 2025 r. godz.12:00
w siedzibie
Instytutu Badań Edukacyjnych – Państwowego Instytutu Badawczego
ul. Górczewska 8

Członkowie Rady uczestniczący w posiedzeniu:

1. Przewodniczący – prof. dr hab. Zbigniew Marciniak – Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich – Członek Rady
2. Pierwszy Wiceprzewodniczący – dr Tomasz Gajderowicz – IBE PIB
3. Druga Wiceprzewodnicząca – prof. dr hab. Inetta Nowosad – Komitet Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk – Członkini Rady
4. Sekretarz Rady – Elżbieta Strzemieczna – IBE PIB
5. Prof. dr hab. Józefa Bałachowicz – Komitet Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk – Członkini Rady
6. dr Karol Dudek-Różycki – Polskie Stowarzyszenie Nauczycieli Przedmiotów Przyrodniczych – Członek Rady
7. Marzenna Habib – Ośrodek Rozwoju Edukacji – Członkini Rady
8. Adam Makowski – Stowarzyszenie Nauczycieli Matematyki – Członek Rady
9. Dorota Obidniak – Związek Nauczycielstwa Polskiego – Członkini Rady
10. Dr Michał Płotek – Polskie Stowarzyszenie Nauczycieli Przedmiotów Przyrodniczych – Członek Rady
11. Mariusz Potasz – Rada Dyrektorów Szkół Podstawowych i Liceów Ogólnokształcących – Członek Rady
12. Wojciech Radziwiłowicz – Odyssey of the Mind Polska – Członek Rady
13. Agata Saracyn – Unia Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza – Członkini Rady
14. Renata Smyczyńska – Rada Dyrektorów Przedszkoli – Członkini Rady
15. Aneta Tombarkiewicz-Olszewska – Śląskie Stowarzyszenie Mediatorów Rodzinnych – Członkini Rady
16. Dorota Twarowska – Sekcja Wydawców Edukacyjnych Polskiej Izby Książki – Członkini Rady
17. Elżbieta Urbańska-Golec – Rada Dyrektorów Szkół i Placówek Szkolnictwa Branżowego – Członkini Rady
18. Monika Wojciechowska – Rada Edukacji Finansowej – Członkini Rady
19. Urszula Woźniak – Związek Nauczycielstwa Polskiego – Członkini Rady

Obecni poza członkami Rady:

1. Dr Kinga Białek – IBE PIB
2. Olga Laska – IBE PIB
3. Aleksandra Kowalska – IBE PIB
4. Marcin Marciniak-Mierzejewski – IBE PIB
5. Magdalena Radwan-Röhrenschef – IBE PIB

Obserwatorzy prac Rady z administracji rządowej uczestniczący w posiedzeniu:

1. Ministerstwo Edukacji Narodowej
2. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
3. Ministerstwo Klimatu i Środowiska
4. Ministerstwo Sprawiedliwości
5. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Przebieg posiedzenia

1. **Rozpoczęcie posiedzenia i omówienie porządku obrad**
   Na prośbę Przewodniczącego Rady prof. dr hab. Zbigniewa Marciniaka, który uczestniczył zdalnie, spotkanie otworzył i prowadził dr Tomasz Gajderowicz, Wiceprzewodniczący Rady, powitał wszystkich obecnych stacjonarnie i zdalnie. Przedstawił porządek obrad, do którego nie zgłoszono uwag.
2. **Sprawozdanie z prac nad podstawami programowymi**
   Elżbieta Strzemieczna, Sekretarz Rady, przedstawiła prezentację dotyczącą prac nad podstawami programowymi. Poinformowała, że nad podstawami programowymi pracują 22 zespoły, liczące ponad 200 ekspertów. Dr Kinga Białek uzupełniła prezentację, szczegółowo opisując proces tworzenia podstawy z języka polskiego, która ma m.in. odpowiadać na zdiagnozowane trudności, takie jak rozumienie tekstów czytanych, poprzez rozwój efektów uczenia się w tym zakresie. Dr Tomasz Gajderowicz podziękował przedstawicielom zespołów za zaangażowanie i włożoną pracę.
   Komentarze i pytania:
   - Członkini Rady zapytała o losy wychowania przedszkolnego, wyrażając obawę o jego niską widoczność w reformie.
   - Prof. dr hab. Zbigniew Marciniak zwrócił uwagę konieczność właściwego użycia terminu „realizacja podstawy programowej", podkreślając, że szkoły realizują wybrane przez szkołę programy nauczania, które mają doprowadzić do osiągnięcia efektów opisanych w podstawie programowej. Wskazał na potencjalne ryzyko związane z opracowywaniem podstawy programowej tylko dla szkoły podstawowej, polegającym na przenoszeniu treści edukacyjnych na późniejsze etapy edukacji, co może prowadzić do ich przeładowania. Zaapelował o spójność, prostotę i logikę w formułowaniu zmian, aby nie straszyć nauczycieli. Podkreślił, że nie wszystkie elementy wiedzy i umiejętności zdobywanych w szkole da się bezpośrednio zastosować w praktyce, przestrzegając przed trywializowaniem edukacji. Zaproponował, by Rada przygotowała rekomendację dla MEN w sprawie zmniejszenia liczebności grup w przedszkolach, zamiast zamykania przez niektóre samorządy placówek przedszkolnych w związku z niżem demograficznym.
   - Dr Kinga Białek zaznaczyła, że ujęty w podstawach programowych doświadczenia rozwój intelektualny ucznia jest również istotny.
   - Elżbieta Strzemieczna wyjaśniła, że edukacja przedszkolna przechodzi ten sam proces, któremu podlegają wszystkie podstawy programowe. Dobre elementy zostają zachowane, a te wymagające ulepszenia zostają rozwinięte w myśl hasła „szkoła przyjazna, ale wymagająca". Zapewniła, że zespół pracujący nad podstawą programową edukacji przedszkolnej (16 osób) traktuje temat poważnie. Potwierdziła brak tendencji do przerzucania treści na późniejsze etapy edukacji. Nowe podstawy programowe są zbliżone do poprzednich, z naciskiem na umiejętności i kompetencje, bogate w wiedzę. Dodała, że IBE PIB przygotowuje dla MEN propozycje zmian w procesie dopuszczania podręczników do użytku szkolnego, ale nie będzie to oznaczało, że podręcznik może uwzględniać tylko część podstawy programowej.

Podkreśliła, że do recenzji projektu podstawy włączani są eksperci spoza środowiska szkolnego, a komentarze metodyczne do podstaw będą dostępne na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej (ZPE).

- Dr Tomasz Gajderowicz podkreślił, że intencją autorów nowych podstaw jest zachowanie komponentu wiedzowego. Zaznaczył, że członkowie zespołów pracujących nad podstawami nie są anonimowi; ponadto lista recenzentów podstaw programowych zostanie opublikowana po zakończeniu procesu recenzji. Potwierdził, że dokumenty przedkładane Radzie są jawne, dlatego nowe podstawy zostaną przedstawione jej członkom po zakończeniu procesu recenzji. Poinformował, że na kolejnym posiedzeniu Rady będą zaprezentowane zrecenzowane podstawy programowe.
- Członkini Rady zwróciła uwagę na czas trwania procedury dopuszczania podręczników do użytku szkolnego (3-6 miesięcy). Zwróciła uwagę, że autorzy, często nauczyciele akademiccy, mają najwięcej czasu na pisanie podręczników w trakcie wakacji, a znacznie mniej w trakcie roku akademickiego. Zaapelowała o włączenie redaktorów wydawnictw o włączenie do prac nad podstawami.
- Członkini Rady poinformowała, że Rada Dyrektorów Przedszkoli wystosowała już do MEN stanowisko w sprawie liczby dzieci w grupach. Stanowisko nie zostało przyjęte, również zasugerowała podjęcie tematu przez Radę.
- Członkini Rady zarekomendowała włączenie do recenzji podstaw programowych osób niezwiązanych bezpośrednio z systemem edukacji (np. psychologów, socjologów, psychiatrów). Skomentowała długość komentarzy metodycznych (np. komentarz do Edukacji Obywatelskiej liczy 134 strony). Zaproponowała wprowadzenie limitu stron, aby przyszłe komentarze były czytane i efektywnie wykorzystywane przez nauczycieli. Podkreśliła również, że wydawnictwa powinny pilnować, aby autorzy nie przeładowywali podręczników treścią, zwłaszcza w przypadku Edukacji Obywatelskiej.
- Członkini Rady odpowiedziała, że wydawcy muszą dopilnować uwzględnienia wszystkich treści z podstaw programowych, ponieważ w przeciwnym razie podręcznik nie zostanie dopuszczony do użytku przez MEN. Poinformowała przy tym, że aktualnie trwają w wydawnictwach prace nad dwoma podręcznikami do Edukacji Obywatelskiej, żaden z nich nie wydaje się przeładowany treściami.
- Dr Tomasz Gajderowicz zaznaczył, że ewentualna propozycja zmniejszenia liczebności grup w przedszkolach wymaga ekspertyzy dotyczącej efektywności nauczania w stosunku do liczby dzieci.

6. **Zmiany w egzaminach i systemie monitoringu szkół – prezentacja**

Dr Tomasz Gajderowicz przedstawił prezentację dotyczącą propozycji zmian w egzaminach. Poinformował przy tej okazji, że w IBE PIB powołano zespół, w skład którego wchodzi m.in. dyrektor CKE, który opracował dokument nakreślający kierunki zmian.

Komentarze i pytania:

- Prof. dr hab. Zbigniew Marciniak poparł dalsze prace, podkreślając potrzebę wykorzystania czasu. Przywołał zbliżone prace prowadzone w MEN 15 lat temu, które obejmowały wszystkie zaproponowane teraz rozwiązania – zrezygnowano z wprowadzenia większości z nich ze względu na ich odbiór społeczny. Zwrócił uwagę na takie zjawiska, jak spadek zaufania do państwa i walka rodziców o każdy punkt na świadectwie dzieci, co wyklucza odejście od tzw. ‘surowych danych’ na świadectwach. Wyraził obawy dotyczące adaptacyjności testów – mogą budzić sprzeciw rodziców i uczniów. Wskazał, że metoda standaryzacji zadań egzaminacyjnych, wprowadzona przez CKE w ostatnich latach miała zapewnić spójność w czasie. Wyraził zaniepokojenie pomysłem poszerzenia egzaminów o badanie postaw i zaproponował, by było to osobne, anonimowe badanie. Wskazał na doświadczenie trudności w ramach badań

OECD związane z formułowaniem takich pytań. Podkreślił możliwość powiązania wartości z treściami w podstawie programowej z matematyki. Podkreślił znaczenia rosnącego problemu nieuczciwości niektórych zdających na egzaminach. Wspomniał o przypadkach wykorzystania narzędzi opartej na sztucznej inteligencji do rozwiązywania zadań egzaminacyjnych z matematyki oraz o chińskim przykładzie wyłączania internetu podczas egzaminów. Zaznaczył, że idea banku zadań jest znana, ale wyzwaniem jest to, że musi być on bardzo bogaty, a społeczeństwo będzie oczekiwało jego ujawnienia.

- Dr Tomasz Gajderowicz sprostował, że zrównywanie i pilotowanie zadań przez CKE nie jest równoznaczne ze standaryzacją w kontekście adaptacyjności testów. Podkreślił, że bank zadań powinien pozostać utajniony. Zauważył, że narzędzia sztucznej inteligencji już teraz mogą generować odpowiedzi dopasowane do różnych poziomów edukacji.
- Członek Rady wskazał, że presja związana z egzaminami jest budowana przez dorosłych. W niektórych krajach egzaminy są szansą na pokazanie wiedzy. Wspomniał o propozycji Stowarzyszenia Nauczycieli Przedmiotów Przyrodniczych dotyczącej utworzenia dobrowolnego egzaminu z przedmiotów przyrodniczych. Argumentował, że bank zadań nie musi być utajniony, jeśli zawiera dużą liczbę pytań (np. 3 tys.). Jawność banku umożliwi uczniom codzienne ćwiczenia.
- Członek Rady podkreślił, że matura i egzamin ósmoklasisty miały być zgodnie z pierwotnymi założeniami uczciwe i wystandaryzowane. Zwrócił uwagę na spadek jakości egzaminatorów i wysoką średnią wieku egzaminatorów. Zauważył, że cyfrowe sprawdzanie może być w związku z tym pomocne w roku 2031. Wyraził oburzenie przykładami lekceważenia procedur w małych, niepublicznych szkołach. Poddał w wątpliwość sens egzaminów ustnych, które zdaje prawie 100% uczniów. Zapytał o próg zaliczenia i plany dotyczące jego utrzymania. Wyraził obawę, że ew. pilotaż, tak jak w 2002 roku, może narazić uczniów na podwójne zdawanie egzaminów. Zaznaczył, że trwające trzy tygodnie egzaminy maturalne w maju dezorganizują pracę szkół; zasugerował przesunięcie ich na wakacje. Wskazał na gigantyczne obciążenie logistyczne i sprzętowe związane z cyfrowymi egzaminami. Zaproponował wydłużenie egzaminów o pół godziny dla wszystkich, zamiast tylko dla wybranych uczniów z orzeczeniami. Podkreślił, że egzaminy zewnętrzne są sukcesem polskiej edukacji.
- Członek Rady zauważył, że uczniowie często nie widzą w egzaminach wartości. Podkreślił, że brak zinternalizowanej wartości uczciwości egzaminu może świadczyć o braku zinternalizowanej wartości posiadania wiedzy. Zaproponował, by w podstawach programowych znalazło się miejsce na rozmowę o uczciwości, ponieważ oszukiwanie na egzaminach często nie jest postrzegane przez jej pryzmat. Zaznaczył, że ciągła aktualizacja podstaw programowych i egzaminów będzie konieczna ze względu na postęp technologii. Stwierdziła, że narzędzia sztucznej inteligencji wkrótce staną się "retrotechnologiami" i nie należy skupiać się na obecnych zagrożeniach dla uczciwości, tylko patrzeć w przód. Częścią odpowiedzi może być docenienie innych osiągnięć uczniów. Zaproponował utworzenie w IBE PIB "departamentu przyszłości", który zajmowałby się wyprzedzaniem zmian technologicznych.
- Członkini Rady zaproponowała zmianę hasła „szkoła przyjazna i wymagająca” na „szkoła pełna wyzwań”. Podkreśliła, że należy rozmawiać o oczekiwaniach wobec nauczycieli. Zwróciła uwagę na trudności w przejściu od edukacji wczesnoszkolnej do etapu wstępnej systematyki, wskazując na pozakognitywne trudności w klasie 4. Zaznaczyła, że ciągłe testy i sprawdziany wywołują lęk i zniechęcają uczniów i uczennice. Podkreśliła, że IBE PIB powinno wyciągnąć wnioski z własnych badań

dotyczących zmian. Mówiła o przejściu z paradygmatu kształcenia jednostki (szkoła przemysłowa) do paradygmatu kształcenia osoby ludzkiej (refleksyjny podmiot działania). Wskazała na problem nieczytelnego pisma studentów edukacji wczesnoszkolnej oraz kwestię zaufania między studentami a wykładowcami.

- Członek Rady uznał egzamin zewnętrzny za dobro narodowe. Wyraził myśl, by egzaminy ustne odbywały się w innej szkole niż ta, do której chodzi uczeń. Wskazał na problem nieuczciwości egzaminacyjnej w szkołach dla dorosłych, podając przykład szkół w Krakowie, gdzie zdawalność drastycznie spadła po wprowadzeniu obserwatorów. Poruszył problem przecieków i fatalnego systemu rekrutacji do szkół ponadpodstawowych. Stwierdził, że aktualnie stosowany w szkołach system oceniania cyfrowego traci sens ze względu na uznaniowy charakter. Podkreślił, że informacja zwrotna z matury nie ma znaczenia dla młodego człowieka; informacja zwrotna pochodząca z egzaminu ósmoklasisty powinna dotyczyć każdego przedmiotu. Zwrócił uwagę, że MEN obniża wymagania wobec nauczycieli przedszkolnych i że w Polsce dzieci za wcześnie uczą się pisać w stosunku do możliwości motorycznych. Podsumował, że żadna reforma się nie uda, jeśli nie usunie się ze szkół osób niekompetentnych i nie podniesie prestiżu zawodu nauczyciela.
- Dr Kinga Białek podkreśliła, że egzaminy są jednym z filarów reformy, a zagadnienia ocen i oceniania zostaną przedstawione Członkiniom i Członkom Rady przy kolejnych posiedzeniach.
- Członkini Rady zaznaczyła, że warto dokonać przeglądu przepisów dotyczących egzaminów. Skrytykowała absurdy związane z wymaganiami z egzaminu ósmoklasisty. Wyraziła zadowolenie z kierunku proponowanych przez IBE PIB zmian. Wspomniała o idei banku zadań sprzed 25 lat. Stwierdziła, że nauczyciele nie umieją pisać zadań, ponieważ nikt ich tego nie uczy. Zaproponowała włączenie nauczycieli w proces pilotażu. Zaproponowała wprowadzenie do egzaminów elementów, które faktycznie mają miejsce w szkole, np. grupowej części egzaminu językowego.
- Członkini Rady wyraziła przekonanie, że należy doceniać uczniów na egzaminach i pozwalać im się wykazać. Zwróciła uwagę na problem dostępu do korepetycji, które zwiększają szanse wybranych uczniów. Zadała pytanie, kiedy nauczyciele znajdą czas na stosowanie skal i innych narzędzi do mierzenia utrudnień w nauce. Skrytykowała przekonanie, że w dobrych szkołach uczniowie uczą się sami, wskazując ponownie na rolę korepetycji, które mają w tym wydatny udział. Określiła sprawczość to skuteczność, sprawność i jawność.
- Członkini Rady podkreśliła, że zgodnie z aktualnymi przepisami podręczniki nie mogą zawierać treści egzaminacyjnych, co jest sprzeczne z potrzebą testowania egzaminów. Zgłosiła chęć dołączenia do zespołu ds. egzaminów. Podkreśliła, że układanie egzaminów to osobna specjalizacja, której nauczyciele nie są uczeni.
- Prof. dr hab. Zbigniew Marciniak zaprzeczył, że nauczyciele nie są uczeni układania zadań. Podkreślił, że uczelnie poświęcają na to dużo czasu. Zwrócił uwagę na społeczną presję zdawania egzaminów w celu dostania się do dobrej szkoły średniej lub na studia publiczne. Zauważył, że tendencjom do ograniczania presji i stresu związanych z egzaminami nie towarzyszy refleksja dotycząca nieodłącznie towarzyszy studiom i dalszej pracy. Zasugerował, że pokazowe zajęcia na uczelniach wyższych skierowane do uczniów mogłyby zmniejszyć napięcie związane z egzaminami i stanowić odpowiednią informację zwrotną.

7. Dr Tomasz Gajderowicz podsumował, że materiały dotyczące egzaminów zostaną przekształcone w stanowisko Rady do przedyskutowania i przyjęcia na kolejnym posiedzeniu. Zaznaczył, że ogólny kierunek zmian jest akceptowany, ale konieczne jest

dopracowanie szczegółów. Wskazał, że wyzwaniem są finanse konieczne na utworzenie centralnego centrum szkoleniowego, ale koszty zwrócą się w ciągu kilku lat. Wyraził przekonanie, że bank zadań jest dobrym pomysłem, jeśli zawiera bardzo dużą liczbę zadań (kilka tysięcy), i że w IBE PIB istnieją już zbiory zadań do wykorzystania w tym celu. Zgodził się, że majowy termin egzaminów negatywnie wpływa na edukację. Zakończył dyskusję informując, że punkty dotyczące strategii wdrażania reformy zostaną przełożone na następne posiedzenie. Poinformował o wykonaniu dużej pracy nad narracją o reformie. Zapowiedział w najbliższym czasie dużą konferencję w MEN oraz uruchomienie strony internetowej reformy.

8. W związku z brakiem wolnych wniosków, dr **Tomasz Gajderowicz podziękował za możliwość poprowadzenia posiedzenia i je zamknął.**

Przewodniczący Rady ds. monitorowania wdrażania reformy oświaty
im. Komisji Edukacji Narodowej

Protokół sporządzili:
Aleksandra Kowalska
Elżbieta Strzemieczna
Marcin Marciniak-Mierzejewski